

ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

«ГІалгІай Республікерча сага бокъонех волча Уполномоченнех долча» ГІалгІай Республика Закона хувцамаш юкъедахъара хъакъехъа

**ТІаййцад
ГІалгІай Республика
Халкъа Гуллама**

2021 шера 9 апреле

Статья 1

«ГІалгІай Республікерча сага бокъонех волча Уполномоченнех долча», 2017 шера 31 январерча №3-РЗ йолча ГІалгІай Республика Закона (Официальни бокъон хоама интернет-портал (www.pravo.gov.ru), 2017, 1 феврале, 20 июне; интернет-газет «ГІалгІайче» (www.gazetaingush.ru), 2020, 30 июне) юкъехъо Іобелгалдаъ хувцамаш:

1) преамбуле дешаш ««Российски Федерацие субъектий законодательни (представительни) а паччахъалкхен Іаьдала кхоачашдара а органаш вІашагІъіохкара юкъарча принципех долча», 1999 шера 6 октябрерча №184-ФЗ йолча Федеральни законаца нийса» хувца дешашца «Российски Федерацие субъекташка сага бокъонех болча уполномоченнейх долча» 2020 шера 18 мартерча №48-ФЗ йолча Федеральни законаца (дІахо – Федеральни закон) нийса»;

2) 2 статья укх редакце дІаязъе:

«Статья 2. Уполномоченни къахъегама бокъон кІийленаш

Уполномоченне къахъегаме бокъон кІийле я, Российски Федерацие Конституци, юкъара бакъаъ дуненхъалкъашта юкъера принципаш а боарамаш а, иштта Российски Федерацие дуненхъалкъашта юкъера договораш, федеральни конституционни законаш, Федеральни закон, кхыдола федеральни законаш, Российски Федерацие кхыйола боарама бокъон акташ, ГІалгІай Республика Конституци, ГІалгІай Республика кхыдола законаш а боарама бокъон акташ а.»;

3) 3 статья укх редакце дІаязъе:

«Статья 3. Уполномоченни къахъегама принципаш

1. Уполномоченни кяхъегама ларде латт нийсхон, кяхетама, законноста, гуш-хозаш хилара, озабезам боацаш хилара принципий ларда тIа.

2. Уполномоченне ший кяхъегама полномочеш кхоачашъеча хана массе а паччахьалкхен органех, муниципальни органех, организацех а даржашкарча нахах а кортамукъа ва, царна отчет яла езаш а вац.»;

4) 4 статъе:

а) цIераца дешаш «принципаш а» дIадаха;

б) 1 дакъе:

пункташ 2 – 4 укх редакце дIаязъе:

«2) ГIалгIай Республика паччахьалкхен органаша, муниципальни органаша, организацешей даржашкарча нахей сага бокъонаш а моаршонаш а сага а гражданина а законни лоIамаши сийлеи лоархIача а лораеча а га-лоадам бар;

3) ГIалгIай Республика паччахьалкхен органаш, муниципальни органаш а, цар даржашкарча наха коррупцена духъале еча дакъе га-лоадам бар;

4) ГIалгIай Республика паччахьалкхен органаш, муниципальни органаш а, цар даржашкарча наха сага а гражданина а бокъонаш, моаршонаши законни лоIамаши лорадеча га-лоадам бар;»;

8 пункте дешашта «регионашта юкъера» тIехъа тIатохар де дешашца «дуненхалкъашта юкъерча»;

в) 2 дакъа ший низ дIабаьнна лархIа;

5) 6 статъа укх редакце дIаязъе:

« Статъа 6. Уполномоченни дарже хьожавара бокъон боараме дIа-хъа нийсдара аргIа

Уполномоченни дарже хьожавара бокъон боарам дIаоттабу, ГIалгIай Республика Конституцеца а укх Законаца а федеральни законо дIадехарий терко еш.»;

6) 7 статъе тIатохар де ер чулоацам болча абзацаца:

«Уполномоченне дарже оттача кандидата хила йиш яц, кхыча паччахьалкхен гражданство е Российски Федераце гражданин цига ваха бокъо хилар бакъду белгало е кхыдола документ.»;

7) 8 статъай 2 дакъа 3 пункта йиълагIча абзаце дешаш «Российски Федераце Федераце Совета доакъашхо» хувца дешашца «Российски Федераце сенатор»;

8) 13 статъе:

а) 2 дакъа 1 пункте дешаш «Российски Федераце Федераце Совета доакъашхо» хувца дешашца «Российски Федераце сенатор»;

б) 3, 4 доакъош укх редакце дIаязде:

«3. Уполномоченне хъакъехъа бехкамаш дIа-хъа дарж, «Коррупцена духъале ярах долча» 2008 шера 25 декабрерча №273-ФЗ йолча Федеральни законо а «ГIалгIай Республике коррупцена духъале ярах долча» 2009 шера

4 мартерча №8-РЗ йолча ГІалгіай Республика законо а ГІалгіай Республика паччахьалкхен даржашка болча наха оттадаь дола.

4. Уполномоченне ше дарже дІаэтта 14 ди доалача юкъя декхарийла ва, ший статусаца мегаш боаца кяхъегам соцабе, иштта политически парте доакъашхо хилар, ший полномочеш кхоачашъеча ханна соцаде а.»;

в) тІатохар де ер чулоацам болча 5 – 7 доакъошца:

«5. Нагахъа санна укх статьяй 4 даькъаца нийса Уполномоченне оттадаь дІадехараш кхоачаш ца дой, цун полномочеш соцаю, ГІалгіай Республика Халкъа Гулламо керда Уполномоченни хьожаву, укх Законо оттаяьча аргІанца.

6. Уполномоченни, кІийленаш хилча, укх Законо оттаяьча аргІанца нийса ший полномочеш кхоачашъеш ший лоІам гуччабаьнна моттиг хилча, бахъан из долаш лоІамах кьовсам хинна е хургболаш хилча декхарийла ва ГІалгіай Республика Халкъа Гуллама Председателга хоам бе, иштта цу тайпара кьовсам ца хилийта е дІабержабе «Коррупцена духъале ярах долча» 2008 шера 25 декабрерча №273-ФЗ йолча Федеральни законо дІадехарашца нийса.

7. Уполномоченни декхарийла ва Федеральни законо, кхыдолча федеральни законаша а ГІалгіай Республика законаша а дІадехараш, бехкамаш а доазув тохараш а лораде.»;

9) 15 статья:

а) 1 даькъе:

1 пункт укх редакце дІаязье:

«1) ГІалгіай Республика доазон тІа бола Российски Федерацие гражданах, кхыча паччахьалкхене гражданах а гражданство йоаца нах а тІаэц, ГІалгіай Республика доазон тІа йолча паччахьалкхен органаша, муниципальни органаша, даржашкарча наха, паччахьалкхен а муниципальни служащеша, иштта организацеша тІаййца соцамаш а (е) дераш а (кхоачашцадеш дитараш а) сага а гражданина а бокъонаш, моаршонаши законни лоІамаши толхадарах хьаденна лоткъамаш тохк.»;

пункташ 3 – 5 укх редакце дІаязье:

«3) паччахьалкхен Іаьдала органашкара, муниципальни органашкара цар даржашкарча нахагара, паччахьалкхен а муниципальни а служащешкара, иштта ГІалгіай Республика доазон тІа кяхъегаш йолча организацешкара хьа дех хьа а эц сага а гражданина а бокъонаш, моаршонаши законни лоІамаши лорадарах дола сведенеш, документаш, материалаши кхыдолча дешаех дола хоамашца бувзам бола хоамаш;

4) паччахьалкхен Іаьдала органашкара, муниципальни органашкара цар даржашкарча нахагара, паччахьалкхен а муниципальни а служащешкара, иштта ГІалгіай Республика доазон тІа кяхъегаш йолча организацешкара хьа дех хьа а эц сага а гражданина а бокъонаш, моаршонаши законни лоІамаши лорадарах дола хетараш, дича бакъахъа дараши де дезараши;

5) паччахьалкхен Іаьдала органашка, муниципальни органашка, цар даржашкарча нахага, паччахьалкхен а муниципальни а служащешка, иштта ГІалгІай Республика доазон тІа кѡхъегаш йолча организацешка дІадохьит, паччахьалкхен а муниципальни а служащеша, белгалъяьча органий организацей а кулгалхоша а болхлоша а тІаййцача соцамех а (е) дерех (ца деш дитарех) цунна гучох сага а гражданина а бокѡнаш, моаршонаши законни лоІамаши толхадар хѡхиларах бехктокхаме озарах де дезараш;»;

7 пункт укх редакце дІаязье:

«7) ГІалгІай Республика Халкъа Гуллмага дІалу, ГІалгІай Республика законашта хувцамаш юкѡедахъарах шийна хетар, нагахъа санна Уполномоченнена хетачох паччахьалкхен органаша, муниципальни органаша, даржашкарча наха тІаййцача соцамашца е дерашца (кхоачаш ца деш дитарашца) сага а гражданина а бокѡнаш, моаршонаши законни лоІамаши толхадар хилча, ГІалгІай Республика законаш кхоачашдар хургдолаш е ГІалгІай Республика законий тексташца бокѡн юкѡагІдиссараш дале е ГІалгІай Республика законаш Российски Федераци Конституцена, федеральни законашта, ГІалгІай Республика Конституцена, юкѡарабакъяьча дуненхалкъашта юкѡерча бокѡн боарамашта, Российски Федераци дуненхалкъашта юкѡерча договорашта духъале еш дале;»;

б) 2 дакъа укх редакце дІаязде:

«2. Паччахьалкхен органий, муниципальни органий, организацей соцамех, даьрех (кхоачаш ца деш дитарех) Уполномоченне бокѡ я:

1) духъале йоацаш белгалъяьча доазон органашка а организацешка чуваха;

2) царгара лоткъамаш доашхача ца хилча даргдоаца сведенеш, материалаши документаши хъадеха;

3) даржашкарча нахагара а белгалъяьча доазон органий, организацей паччахьалкхен служащешкара а получают довзийтар хъадеха, лоткъамаш дашхар дІахьоча хана эшарех дараш хъадеха;

4) ше кхъаьста е компетентни йолча паччахьалкхен органашца, муниципальни органашца, даржашкарча нахаца а паччахьалкхен служащешца цхъана белгалъяь доазон органий, организацей а цар даржашкарча наьха кѡхъегама тохкам бар.»;

в) 3 дакъа ший низ дІабаьнна лархІа;

г) 4 дакъа укх редакце дІаязде:

«4. Паччахьалкхен органий, муниципальни органий, ГІалгІай Республика организацей соцамех, даьрех (кхоачаш ца деш дитарех) сага а гражданина а бокѡнаш, моаршонаши законни лоІамаши толхадарах лоткъамаш хилча, Уполномоченне бокѡ я белгалъяьча организацей кулгалхошкара а царца барта волаш кхыча болхлошкара а довзийтараши дашхараши хъаэца, нагахъа санна цу наьха хъакъехъа Уполномоченнега цар сага а гражданина а бокѡнаш, моаршонаши законни лоІамаши

толхадарах хоам хилча а лоткъам тохкаш дашха дезача дешаех хлама хилча а.»;

д) тIатохар де ер чулоацам болча 5 дакъаца:

«5. Кхоачашдара Iаьдала доазон федеральни органашца Уполномоченне цхьана къахъегара аргIа, цу дакъе лоткъам тахкара ца хилча баргбоаца хоам, кхоачашдара Iаьдала доазон федеральни органашца Уполномоченнena га-лоадам бара аргIа белгаю, кхоачашдара Iаьдала федеральни органа боарама бокъон акташца. Кхоачашдара Iаьдала доазон федеральни органашца Уполномоченне цхьана къахъегара декхарашта царна юкъе аргIа йола барт белга оттадар мегаш да.»;

10) 16 статьяй 1 дакъа укх редакце дIаязде:

«1. Сага а гражданина толхаяь бокъонаш меттаоттара декхарашта, Уполномоченне, ГIалгIай Республика доазон тIа болча Российски Федерацие гражданий, кхыча паччахьалкхений гражданий, гражданство йоацача наьха (дIахо – заявителаш), лоткъамаш хьаэц, паччахьалкхен Iаьдала органашца, муниципальни органашца цар даржашкарча наха, паччахьалкхен а муниципальни а служащеша, иштта ГIалгIай Республика доазон тIа къахъегаш йолча организацеша сага а гражданина а бокъонаш, моаршонаши законни лоIамаши толхадеш хиннадале а (е) дерех (кхоачаш ца деш дитарех) толхаеш соцамах тIаййца хилча, нагахьа санна хьалхагIа заявитело, цу соцамах (е) даьчох (кхоачаш ца деш дитачох) административни аргIанца (е) судебни аргIанца лоткъам бенна хилча, цун лоткъамах тIаййцача соцама ше раьза ца хилча.»;

11) 18 статьяе:

а) 1 дакъа 3 пункт укх редакце дIаязье:

«3) ца тохкаш буталба лоткъам, нагахьа санна цу тIа эздий доаца е сий доаду дешаш, иштта Уполномоченне, цун дезала, паччахьалкхен органий, муниципальни органий, даржашкарча наьха хьакъехьа кхерам тувсаш йоазув дале.»;

б) 2 дакъа укх редакце дIаязде:

«2. Уполномоченне ший компетенце боаца лоткъам дIабохьийт, цу хьакъехьа компетенци йолча паччахьалкхен органага, муниципальни органага е даржерча сагага, из дош дашхара оттам шоашка болча. Гражданина лоткъама тIа дувца дешаш дашхар шоай компетенце долча паччахьалкхен органага, муниципальни органага е даржерча сагага дIабохьийташ хилча, цу лоткъамах дIатохар могаду, лоткъама тIа оттадаьча хаттарех дола Уполномоченне йоазон кепе яздаь шийна хетараш.»;

в) 4 дакъе дешашта «заявителага хоам бу» тIехьа тIатохар де дешашца «лодкъама регистраци яь 15 ди доалача юкъа»;

12) 19 статьяе:

1, 2 доакъош укх редакце дIаязде:

«1. Лоткъам тахка волавелча, Уполномоченне бокъо я паччахьалкхен органашка, муниципальни органашка, даржашкарча нахага, паччахьалкхен

а муниципални служащешка, Галгалай Республика доазон тла кяхъегача организацешка ала, лоткъам тахкарца бувзам болча дешаех га-лоадам бе аьнна. Тохкам бар дладахъа оттае йиш яц паччахьалкхен органаш, моттигера шедоалдара органаш, муниципални органаш, даржашкара нах, паччахьалкхен а муниципални служащеш, цар соцамашца е дерашца (кхоачаш ца деш дитарашца) бувзам болаш лоткъам хилча.

2. Уполномоченне хоам бу паччахьалкхен органага, муниципални органага е даржерча сагага, Галгалай Республика доазон тла кяхъегача организацешка, цар тлаийца соцам е дераш (кхоачаш ца деш дитараш) лоткъадеча, иштта царна аьттув лу, тохкам беча моллагла дешаех шоашта хетар ала а, иштта шоашта хетар, бларчча хьаййцаца оттаме долга довзийта а. Уж белгалдаь довзийтараш дладала деза лоткъам беннача заявителяга. Заявитела бокьо я Уполномоченнега долча ший гулакхах дола документаш а материалаш йовза, иштта цар копеш хьаэца а.»;

13) 20 статъе:

а) 1 дакъа укх редакце длаязде:

«1. Гражданина лоткъам тахкара чаккхенех Уполномоченне паччахьалкхен органага, муниципални органага е даржерча сагага, паччахьалкхен е муниципални служащешка, Галгалай Республика доазон тла кяхъегача организацешка, цун кулгалхочунга е кхыча компетентни волча болхлочунга, цар соцамашца е дерашца (кхоачаш ца деш дитарашца) сага а гражданина а бокьонаш, моаршонаши законни лоамаши толхадар да аьнна хеташ ше хиларца, чаккхе длайохийт белгалъяь сага а гражданина а бокьонаш, моаршонаши законни лоамаши толхадаь хилча, белгалъяь бокьонаш, моаршонаши законни лоамаши меттаоттадар хила тардала а ца хилча даргдоацаш хилар а довзийташ йола.»;

б) 4 дакъа укх редакце длаязде:

«4. Паччахьалкхен органий, муниципални органий кулгалхоша кхыболча даржашкарча наха, паччахьалкхен а муниципални а служащешка, организацешка Уполномоченне, дича бакъахъа хетараш тладола чаккхе длаийца бутт болача юкъа декхарийла ба Уполномоченнега цу хьакъехъа кхоачашдаьрех йоазон кепе хоам бе. Нагахъа санна Уполномоченне белгалдаьраш кхоачаш ца дича, уж кхоачаш ца дара бахъанаш белгалдаха деза.»;

14) 21 статьяй 4 дакъа укх редакце длаязде:

«4. Паччахьалкхен органаша, муниципални органаша, даржашкара наха, Уполномоченне хлара шерарча а лаьрххлача а докладашка, Галгалай Республике сага а гражданина бокьонаш, моаршонаши законни лоамаши кхоачашдара кхоачо яра белгалдаьхараш хилча, Уполномоченнега длалу цу хьакъехъа белгалдаьраш, карарча шера декабрал тлехъа а ца доаккхаш е Уполномоченнеца барта йихъача хан-юкъа кхоачашдарах бола хоам длабала беза.»;

15) 22 статъе:

а) 2 дакъа 3 пункт, укх редакце длаязъе:

«3) паччахьалкхен органашка, муниципалньни органашка, организацешка, гражданый бокьонаш, моаршонаши законни лоамаш кхоачашдара талашо ярах е административни процедураш тоаярах е болх беш дола Российски Федерацие законодательство тоадарах хетараш алар;»;

б) 3 дакъа 1 пункт, укх редакце дIаязье:

«1. паччахьалкхен органага, муниципалньни органага е даржерча сагага цар соцамашца е дерашца (ца деш дитарашца) сага а гражданина а бокьонаш, моаршонаши, законни лоамаш толхадарах йола чакхе дIаяхьийтар, цунца уж меттаоттаяра а ца хилча даргдоацараш а белгалдаь уж кепатохарах соцам болаш дIаяхьийтар;»;

16) 22 статья:

а) 1 дакъа хьалхара абзац укх редакце дIаязье:

«1. ГIалгIай Республика дозан тIа къахьеге паччахьалкхен органаш, муниципалньни органаш, даржашкара нах паччахьалкхен а муниципалньни служашеша организацеш декхарийла я:»;

б) 2 дакъа 1,2 пункташ укх редакце дIаязье:

«1) пайда эц ший къахьегаме паччахьалкхен органий, муниципалньни органий, федералньни законодательствос къаьстта паччахьалкхен е кхыйола публични полномочеш дIаеннача организацей кулгалхоша а даржашкарча наха а, иштта лийца нах чубоахкача моттига администрацей кулгалхоша а хьем боацаш тIаэцара бокьонах;

2) оттаяча арIанца кхоачо ю, паччахьалкхен органий, муниципалньни органий боарама бокьон органий акташца, паччахьалкхен органаша, юкъярлен объединенеша официалньни дIа-хьа йоаржаеча хоам бара а справочни а материалашца, иштта кхыйолча, сага а гражданина а бокьонаш, моаршонаши законни лоамаши лорадарца а кхоачашдарца ца хилча яргйоаца хоам бара а справочни а материалашца;»;

17) 26 статьяй 7 дакъа укх редакце дIаязде:

«7. Муниципалньни органаш декхарийла я Уполномоченне юкъярлен гIончий къахьегам дIахьоча га-лоадам бе (Уполномоченне амалташ кхоачашдеш а гражданах тIаэцаш а мах боацаш фусам яла).».

Статья 2

Ер Закон низаца чIоагIденна болх бе долалу, ер официально кепатехача дийнахьа денз.

ГIалгIай Республика

Мехкда

г. Магас

2021 шера « 4 » март
№ 18-рз

Келаматнаькъан М.М.